

Könyvutucában, könyvtéren hullámzott a tömeg a fővárosi Vörösmarty téren és a Deák Ferenc utcában. Kilencvenkét felállított pavilonban 157 hazai, 16 határon túli kiadó árulta a gazdag kínálatot. A hivatalos listán 178 mű – 123 hazai, 55 határon túli új kiadvány – szerepelt, de a választék több száz kötetből állt. A nagy hagyományú, idén 71. alkalommal megrendezett könyvünnep egyben az évszázad utolsó könyvhete is volt. Az eseményre kivonult a magyar irodalom és a könyvszakma színe-java, hiszen a sok évtizedes hagyomány szellemében ez elsősorban a kortárs magyar irodalom seregszemléje, méghozzá határok nélkül. Ismét olyan országos eseménnyé vált az ünnepi könyvhét, amikor az irodalomra irányult a közfigyelem.

A megnyitón Grendel Lajos felvidéki író ünnepi beszédében hangsúlyozta: „Az irodalmi művek keletkezése, sorsa és utóélete egy töről fakad a nemzet sorsával, s elválaszthatatlan a nemzet felemelkedésétől és bukásaitól. Író és közélet, irodalom és politika lehetnek jó viszonyban egymással, de csak úgy, ha mindkét fél elkerüli a szerepvárokat; csak úgy, ha az irodalom nem silányítja önmagát politikai vagy pártakatartók végrehajtóinak cselédjévé, mint tette ezt néhányszor a XX. század folyamán rossz lelkiismerettel, de nagy alázattal.”

A legdrágább kiadvány 9900 forintba, a legolcsóbb 390 forintba került. A listás könyvek összértéke 255 ezer forintot tesz ki, átlagáruk 1613 forint. A legtöbb könyvheti újdonsággal az Osiris, a Palatinus, az Ab Ovo, a Gönöc, a Magvető, a Belvárosi, a Helikon, az Európa, a Széphalom és a Pont Kiadó jelentkezett.

Az évszázad utolsó könyvhete

A sokszínű könyvtermés túlnyomóan a magyar irodalom reprezentánsait, régebbi és mai alkotóit vonultatta föl. A 2000. év summázó hangulatát közvetítik a tegnapelőtt jeles művészei. Jövőképiünk egyik alapja a bevallott, a feltérképezett, megbecsült múlt. Fókuszba kerültek a század 90-100 éve született nagy alkotói, akik régebben megjelent műveikkel, életműsorozatuk új kiadásával, levelezésükkel voltak jelen. Márai Sándor és Szabó Lőrinc születésének centenáriuma több kötetük is napvilágot látott. Megjelent Szentkuthy Miklós hagyatékából előkerült új regénye, a Bezárult Európa, Faludy György élete képekben, saját kísérőszövegével, Schöpflin Gyula Marokkó című tanulmánykötete, Vas István, Tersánszky Józsi Jenő, Pap Károly életműsorozatának kötetei, Németh László, Szabó Lőrinc levelezése.

De megjelentek kötetek történelmi személyiségekről: Rimay Jánosról, Wesselényi Miklósról, Klapka Györgyről, Misztótfalusi Kis Miklósról, tanulmánykötetek Nagy Lászlóról, Szerb Antalról, Németh Lászlóról. A történelmi munkák között említhetjük Sinkó Ervin Bezúzott háborús naplóját, Vitányi Iván Itt és most a szociáldemokráciáról, Méray Tibor A párizsi vártán című műveit. E vonulatba tartozik Bethlen Farkas könyve, a kétkötetes Erdély története, Kardos László és Tasi József beszélgetése a népi kollégiumi mozgalomról, a Kádár-korszakot idéző Beszélő évek 1957–1968, Borhi László A vasfüggöny mögött-je.

A könyv jegyében télt június első öt napja. Budapesten, kilenc vidéki nagyvárosban s az ország számtalan könyvesboltjában az írókat és az alkotást, a könyvet, az írott szót erejét és szépségét ünnepeltük.

A mai középnemzedék életérzéseit Jeles András A büntető század című naplójának címe is fémjelzi. A század vége-, a játék vége-gondolat, a vége-tudat hatja át jó néhány kortárs szerző ironikus-szatirikus művét. Vége az ifjú-

ságnak, egy kultúrkörnek, az életnek: tűnődik Temesi Ferenc Királyáldozat, Háy János Közötte apának anyának, fölötte a nagy mindenségnak, Erdős Virág Lenni jó című könyvében. Balázs Attila Ki tanyája ez a világ című családtörténetében a legenda műfaját modernizálta, Bagatell címen kóperegényt írt Barnás Ferenc, áldetektívregényt Kőrösi Zoltán (Orrocskák), lélektani regényt Szávai Géza (Oszlik a bál), Parti Nagy Lajos Hősöm tere című szatírja a tölemegszokott nyelvi leleményekben és fricskákban gazdag. Molnár Miklós szociológiai színezetű multidézése a Szajré; társadalmi látteleter ad Tar Sándor Nóra jön című köteté.

A hatvan-hetven évesek generációja is erőteljesen jelen volt a kínálatban. Válogatásokkal, összegzésekkel búcsúztatták a huszadik századot. Válogatott művekkel jelentkezett Csoóri Sándor, Csurka István, **Eörsi István**, Konrád György, Kányádi Sándor. Ez a nemzedék gyakran foglalkozik a rendszerváltozás, az elmúlt évtized történéseivel. Leginkább Sándor Iván Menekülő évek esszékötetecíme jellemezhetné a korosztály életérzéseit.

Nagy-érdeklődésre tarthat számot Marx József Jancsó Miklós két és több élete című műve, amely érzékeltes képet rajzol a közelmúlt magyar társadalmának történetéről egy művészegyéniség életútja és alkotó évtizedei kapcsán. Ebbe a vonulatba tartozik Mészáros Márta filmrendező Kisvilma című, életével és filmtetralógiájával foglalkozó

könyve. Kardos G. György Csak úgy mesélek, Mezei András Kettős kötődés, Jókai Anna Mennyből az ember, Lator László Kakasfej vagy filozófia?, Tordai Zádor A nap árnyékában című esszékötete kirajzolja az alkotók gondolat- és érzésvilágát, összegző szándékát. Készülődés és válsághangulat vonul át az írásokon. Mesélőkedv hatja át Mohás Livia Jusztiniánusz, Kertész Ákos A tisztesség ára, Gergely Ágnes Örízetlenek, Bächer Iván Elindulni három növel, Janikovszky Éva Ájlávjú, Spiró György Álmodtam neked, Vathy Zsuzsa Gördeszkek és őrdeszkek című műveit.

A határon túli irodalom jóvoltából előtérbe került a peremtudat és peremléte gondolatköre. Erről szól például Borbándi Gyula Nem éltünk hiába, Skultéty Csaba A Szabad Európa Rádiótól az Ung partjáig, Bori Imre Identitáskeresésben, Dobos László Igazságaink, Rákos Péter Nemzeti jelleg: a miénk és a másoké, Németh István Ima Tündérlakért, Kibédi Varga Áron Amszterdami krónika című köteté.

Feltűnő jelenségnek minősíthető a kortárs és klasszikus világirodalom visszasszorulása. Talán a magyar irodalom tavalyi frankfurti könyvvásárai bemutatkozása is az oka, hogy a könyvkiadók elsősorban a hazai szerzőkre koncentráltak. Természetesen nagy öröm a magyar művek túlsúlya a könyvünnepben, de talán magunkat becsültük volna meg, ha a külföldi szépirodalom erőteljesebben jelentkezik. Az érdeklődést jelzi, hogy sok fogyott Antunes Az inkvizítor kézikönyve, Koestler Érkezés és indulás, Saramago Jézus Krisztus evangéliuma, Borges A homály dicsérete, Hans Habe Magyar tánc című kötetéből.

Lovass Ildikó